

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΠΑΝΔΗΜΙΑ & ΓΥΝΑΙΚΟΚΤΟΝΙΑ: Η ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ορέστης Χατζηγιαννάκης,
Υποψήφιος Διδάκτορας Πολιτικής Επιστήμης
στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΠΑΝΔΗΜΙΑ & ΓΥΝΑΙΚΟΚΤΟΝΙΑ: Η ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ορέστης Χατζηγιαννάκης,
Υποψήφιος Διδάκτορας Πολιτικής Επιστήμης
στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οκτώβριος 2021

Για να περιγράψει κάποιος μία κοινωνία πρέπει να δει τα εγκλήματα που διαπράττονται σε αυτήν... βλέπεις μία νεκρή γυναίκα, αλλά κάτι άλλο κρύβεται πίσω από αυτό, κάθε κοινωνία ενθαρρύνει συγκεκριμένα εγκλήματα.

Claudia Pineiro στο ντοκιμαντέρ του Ανδρέα Αποστολίδη, *Latin Noir* (2021)

Οι συνέπειες του παρατεταμένου lockdown στην προσπάθεια αντιμετώπισης της πανδημίας πολλαπλασίασαν τα δομικά προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας σε ό,τι αφορά την έμφυλη βία. Ο εγκλεισμός οδήγησε σε ραγδαία αύξηση των βίαιων περιστατικών απέναντι στις γυναίκες, γεγονός που δεν μεταβλήθηκε μετά την άρση της καραντίνας, με τις καταγγελίες για περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας μόνο για τις πρώτες δεκαπέντε ημέρες του Αυγούστου του 2021 να ανέρχονται σε 554¹.

Την ίδια στιγμή, οι ακραίες και θανατηφόρες μορφές έμφυλης βίας, δηλαδή οι γυναικοκτονίες, συγκλόνισαν με τη βαρβαρότητά τους την ελληνική κοινή γνώμη καθ' όλο το 2021, με τελευταία αυτήν στην Ιεράπετρα Κρήτης, όπου με πολλαπλές μαχαιριές ο άνδρας σκότωσε την πρώην σύζυγό του. Από το τρομακτικό «χάλασε η φάση» που είπε ο δολοφόνος της 26χρονης Γαρυφαλιάς και τη γυναικοκτονία στη Δάφνη (όπου η αστυνομία ήταν ενήμερη για τη βίαιη συμπεριφορά του συζύγου της και δεν είχε λάβει κανένα μέτρο), μέχρι τη γυναικοκτονία στη Λάρισα, όπου ο σύζυγος πυροβόλησε οχτώ φορές το θύμα μέσα στο καφενείο και την απίστευτη γυναικοκτονία στα Γλυκά Νερά, με τον θύτη να σκηνοθετεί τον τόπο του εγκλήματος για να ξεφύγει.

Η συνεχής τέλεση αντίστοιχων εγκλημάτων οδηγεί σε μια ανάγκη θέασης της ελληνικής κοινωνίας ως βαθιά προβληματικής και με θεμελιωμένη αδυναμία αποδοχής της ισότητας των φύλων. Η ανάγκη να ανοίξει η δημόσια συζήτηση για τις έμφυλες ανισότητες, την πατριαρχία και την καταπολέμηση όλων των μορφών έμφυλης βίας και ως εκ τούτου των γυναικοκτονιών, πρέπει να αποτελέσει άμεσα προτεραιότητα της πολιτικής και κοινωνικής ζωής της χώρας, με στόχο την εξάλειψη ή την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη μείωση σχετικών φαινομένων.

¹ Δελτίο Τύπου Ελληνικής Αστυνομίας 17-08-2021: Ανταπόκριση της Ελληνικής Αστυνομίας σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας σε όλη την επικράτεια.

² Η Ελλάδα για το 2021 φαίνεται ότι βρίσκεται στην 98η θέση στην Ισότητα των Φύλων μεταξύ 156 χωρών, 14 θέσεις κάτω από το 2020 οπότε και βρισκόταν στην 84η θέση και 20 θέσεις κάτω από το 2018, που κατείχε την 78η θέση. World Economic Forum. (2021). Global Gender Gap Report 2021.

Το παρόν κείμενο έχει ακριβώς αυτόν τον στόχο, και ευελπιστεί να χρησιμοποιηθεί ως ένα ακόμη έναυσμα για την ανάδειξη του ζητήματος των γυναικοκτονιών στην κοινωνία και την εμπέδωση του όρου «γυναικοκτονία» στον καθημερινό λόγο. Ο όρος θα στερείται νοήματος μόνο όταν το φαινόμενο που περιγράφει εξαλειφθεί.

Η δυστοπική ελληνική πραγματικότητα

Στην Ελλάδα, τα στοιχεία για τα περιστατικά έμφυλης βίας, κατά τα δύο προηγούμενα χρόνια, είναι άκρως αποθαρρυντικά. Οι συνέπειες του παρατεταμένου εγκλεισμού στην προσπάθεια αντιμετώπισης της πανδημίας, από κοινού με την έλλειψη των απαραίτητων μέτρων στον τομέα της εργασίας και της κοινωνικής πρόνοιας, την «υπερφόρτωση» του -ούτως ή άλλως επιβαρυσμένου- δημόσιου συστήματος υγείας και την απαξίωση του συστήματος ψυχικής υγείας, οδήγησαν σε μεγάλη αύξηση των περιστατικών έμφυλης βίας. Ενδεικτική εικόνα παρουσιάζουν τα στατιστικά στοιχεία της 24ωρης γραμμής SOS 15900 της Γενικής Γραμματείας Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΟΠΠΦ), καθώς μέσα σε ένα μήνα καραντίνας, από τον Μάρτιο στον Απρίλιο του 2020 είχαμε αύξηση περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας κατά 300%. Συγκεκριμένα, για τον Απρίλιο, ο συνολικός αριθμός κλήσεων ανήλθε στις 1.769. Οι κλήσεις που αφορούσαν περιστατικά βίας διαμορφώθηκαν στις 1.070, ενώ οι αντίστοιχες κλήσεις τον Μάρτιο ήταν 325. Οι κλήσεις για περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας ήταν 648, σχεδόν τετραπλάσιες από αυτές του Μαρτίου (166). Οι κλήσεις για πληροφόρηση ως προς τον τρόπο καταγγελίας ενός πιθανού περιστατικού ή την ενημέρωση για τον τρόπο λειτουργίας της γραμμής SOS και της Γενικής Γραμματείας, έφτασαν τις 164. Σύμφωνα με τα στοιχεία, η σχέση θύματος-θύτη είναι κυρίως συζυγική (νυν ή πρώην) κατά 56%, συντροφική (νυν ή πρώην) σε ποσοστό 13%, ενώ το 12% εκ του συνόλου των γυναικών θυμάτων που εξυπηρετήθηκαν από τα Συμβουλευτικά Κέντρα του Δικτύου Δομών της ΓΓΟΠΠΦ, κατήγγειλαν ότι ο θύτης είναι μέλος της οικογένειας (π.χ. αδερφός, πατέρας ή και άλλος συγγενής).

Επιπλέον, σύμφωνα με στοιχεία της Ετήσιας Έκθεσης Απολογισμού έργου του τμήματος της ΕΛ.ΑΣ. για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας για το

2020, καταγράφηκαν 5.413 περιστατικά⁴, δηλαδή, περίπου 15 την ημέρα κατά μέσο όρο. Ο αριθμός των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας ανήλθε στα 5.809, εκ των οποίων το 73% (4.243) αφορούσε γυναίκες και το 27 % άνδρες (1.566⁵). Αντίστοιχα, η πλειονότητα των θυτών είναι άντρες, 83%, και το υπόλοιπο 17% γυναίκες⁶.

Εκτός από την πληθώρα καταγγελιών γυναικών που έχουν υποστεί κακοποίηση ή σεξουαλική παρενόχληση, το τελευταίο διάστημα έχει αναδυθεί στην επιφάνεια και η πιο ακραία μορφή έμφυλης βίας, αυτή της γυναικοκτονίας. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, το 2018, 13 γυναίκες δολοφονήθηκαν στην Ελλάδα από κάποιο μέλος της οικογένειάς τους, ενώ το 2019 οι δολοφονίες γυναικών από συγγενικό τους πρόσωπο ανήλθαν σε 8⁷. Το 2020 έγιναν 10 γυναικοκτονίες και μέχρι τον Οκτώβριο του 2021 έχουμε 13, με τελευταία αυτήν στην Ιεράπετρα Κρήτης.. Από τα ευρύτερα στοιχεία προκύπτει ότι, μεταξύ των ετών 2010-19, τις περισσότερες χρονιές, κάθε μήνα μία γυναίκα δολοφονείται από κάποιο μέλος της οικογένειάς της.

Στην Ελλάδα, βέβαια, η εκτίμηση των θυμάτων γυναικοκτονιών γίνεται βάσει άρθρου του Ποινικού κώδικα για την ανθρωποκτονία με πρόθεση (άρθρο 299), σε συνδυασμό με τον νόμο για την ενδοοικογενειακή βία (ν. 3500/2006), γεγονός που δυσχεραίνει την συμπερίληψη και άλλων περιπτώσεων γυναικοκτονιών. Τα στοιχεία της Ελληνικής ομάδας του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου για τις Γυναικοκτονίες (European Observatory on Femicide), ωστόσο, είναι διαφορετικά, καθώς κάνουν λόγο για τουλάχιστον 39 γυναικοκτονίες κατά τα έτη 2019 και 2020.

⁴ Τα αριθμητικά δεδομένα περιλαμβάνουν κάθε ξεχωριστό περιστατικό, που έχει λάβει χώρα διαφορετική χρονική στιγμή ή/και με διαφορετικό τρόπο τέλεσης. Ο αριθμός στον τρόπο τέλεσης των αδικημάτων είναι 6.591 και είναι διαφορετικός με το σύνολο των περιστατικών, καθότι η καταχώρηση και η εξαγωγή των δεδομένων γίνεται με διαφορετικούς τρόπους, ανάλογα με τη μέθοδο που χρησιμοποιείται, ενώ, επίσης, σε ένα περιστατικό ενδέχεται να ασκούνται περισσότερα του ενός είδη βίας (απειλή, παράνομη βία, σωματική βλάβη, κατάχρηση σε ασέλγεια, προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας). Τα αριθμητικά δεδομένα στην παρούσα αναφορά έχουν εξαχθεί από τη μηχανογραφική εφαρμογή «Ενδοοικογενειακή Βία», για τα αδικήματα που περιλαμβάνονται στο ν. 3500/2006, για το αρ. 312 «Σωματική Βλάβη Αδυνάμων Ατόμων» Π.Κ., καθώς επίσης για τα αδικήματα των άρθρων 299 Π.Κ. «Ανθρωποκτονία με δόλο» και 336 Π.Κ. «Βιασμός», σε συνδυασμό με τον ν. 3500/06. Στο εν λόγω σύνολο δεν περιλαμβάνονται τα αδικήματα του ενδοοικογενειακού βιασμού και της ενδοοικογενειακής ανθρωποκτονίας, καθώς η ΕΛΑΣ τα αναλύει σε ξεχωριστή ενότητα.

⁵ Τα στοιχεία των θυμάτων παρουσιάζονται, σε συνάρτηση με τον αριθμό των περιστατικών στα οποία έχουν εμπλακεί. Κάθε θύμα, δηλαδή, προσμετράται όχι ως μονάδα - άτομο, αλλά ανάλογα με το πόσες φορές έχει υπάρξει θύμα των αδικημάτων του νόμου.

⁶ Αντίστοιχα και εδώ, κάθε δράστης προσμετράται ανάλογα με το πόσες φορές έχει υπάρξει δράστης των αδικημάτων του νόμου.

⁷ Στατιστικά στοιχεία από το Παρατηρητήριο ΓΓΟΠΠΦ - 27ο Ενημερωτικό Σημείωμα - Έμφυλη Βία.

Ο όρος «γυναικοκτονία»

Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι πολλές ανθρωποκτονίες είναι στην πραγματικότητα γυναικοκτονίες. Πρέπει να αναγνωρίσουμε την πολιτική των φύλων γύρω από τις δολοφονίες. Από το κάψιμο των μαγισσών στο παρελθόν, στο πιο πρόσφατο διαδεδομένο έθιμο της γυναικείας βρεφοκτονίας σε πολλές κοινωνίες, μέχρι τη δολοφονία γυναικών για την “τιμή”, συνειδητοποιούμε ότι η γυναικοκτονία συνεχίζεται εδώ και πολύ καιρό. Αλλά αφού περιλαμβάνει απλώς τις γυναίκες, δεν υπήρχε όνομα για αυτό πριν επινοηθεί ο όρος γυναικοκτονία⁸.

Με αυτά τα λόγια ξεκίνησε η Diana Russel την κατάθεσή της στις διαδικασίες του Πρώτου Διεθνούς Δικαστηρίου για τα εγκλήματα κατά των Γυναικών στις Βρυξέλλες τον Μάρτιο του 1976, όταν και επινόησε τον όρο γυναικοκτονία. Οι διαδικασίες αυτές ήταν η ευκαιρία να συγκεντρωθούν 2.000 γυναίκες από 40 κράτη και να υψώσουν τη φωνή τους για τα γυναικεία δικαιώματα. Ήταν η ευκαιρία, όπως είπε η Σιμόν Ντε Μποβουάρ, στον χαιρετισμό της στις διαδικασίες του Διεθνούς Δικαστηρίου, για την «αρχή της ριζοσπαστικής αποαποικιοποίησης» των γυναικών.

Μερικά χρόνια αργότερα, το 1990 οι Diana Russell και Jane Caputi περιέγραψαν τον όρο ως «τη δολοφονία γυναικών από άνδρες με κίνητρο το μίσος, την περιφρόνηση, την ευχαρίστηση ή την υπόθεση της κυριότητας των γυναικών»⁹. Την ίδια περίοδο στην ανάλυσή της η Karen Stout αναφέρθηκε στις γυναικοκτονίες μόνο από τους άνδρες-συντρόφους των γυναικών¹⁰. Στη συνέχεια, ο όρος αυτός διευρύνθηκε από τις Dianna Russell και Roberta Harmes, το 2001, σε «δολοφονία γυναικών από άνδρες επειδή μόνο και μόνο είναι γυναίκες», προκειμένου να συμπεριληφθούν όλες οι μορφές «σεξιστικών δολοφονιών»¹¹. Σύμφωνα με την αναφορά της πρώην ειδικής εισηγήτριας των Ηνωμένων Εθνών, Rashida Manjoo, σχετικά με τη βία κατά των γυναικών, τα αίτια και τις επιπτώσεις της, υπάρχει συνεχής προσπάθεια διεύρυνσης του όρου της γυναικοκτονίας τις τελευταίες δεκαετίες.

⁸ Russell, D. (2012). Defining femicide. Introductory speech presented to the United Nations Symposium on Femicide, σελ. 1.

⁹ Caputi, J. & Russell, D. (1990). Femicide: Speaking the Unspeakable, (published in Diana Russell and Jill Radford: Femicide: The Politics of Woman Killing, New York, 1992).

¹⁰ Stout, K. (1992). Intimate Femicide: An Ecological Analysis. The Journal of Sociology & Social Welfare, 19 (3).

¹¹ Russell, D. & Harmes, R. (2001). Femicide in Global Perspective. New York and London: Teachers College Press, σελ. 3.

Η χρήση του όρου και η πολυπλοκότητα συμπερίληψης εγκλημάτων στον ίδιο τον όρο έχει δημιουργήσει την ανάγκη εκλεκτικής εξέτασης των περιστατικών ανάλογα με τα κράτη, τις παραδόσεις και την αντιμετώπιση των εγκλημάτων από τις αρχές. Ενδεικτική της πολυπλοκότητας είναι η διαφορά του όρου στη Λατινική Αμερική και πολύ περισσότερο στο Μεξικό. Ο όρος της γυναικοκτονίας που χρησιμοποιείται στη Λατινική εισήχθη κατευθείαν από τη μετάφραση του λατινογενούς *femicide*, σε “*feminicidio*” και χρησιμοποιείται διαφορετικά από τον υπόλοιπο κόσμο. Περιλαμβάνει, δηλαδή, μόνο συγερές μορφές γυναικοκτονιών¹² και εμπεριέχει το στοιχείο της ατιμωρησίας και της θεσμικής βίας, λόγω της έλλειψης λογοδοσίας και αντιμετώπισης του κράτους σε τέτοιες πράξεις¹³. Ο διαχωρισμός στον όρο, φαίνεται από το παράδειγμα στο Μεξικό, όπου μόνο το 2020, καταγράφηκαν 3.723 δολοφονίες γυναικών, εκ των οποίων 940 διερευνήθηκαν ως γυναικοκτονίες¹⁴.

Στον διαχωρισμό αυτόν του όρου, τον οποίο χρησιμοποιεί στην Έκθεσή της και η ειδική εισηγήτρια Μανζοο, εναντιώθηκε η αρχική δημιουργός του όρου, Russell, λέγοντας ότι είναι ζωτικής σημασίας να μείνουμε στον έναν όρο ανεξάρτητα από τη γλώσσα που ομιλείται στη χώρα και στο κράτος που τον υιοθετεί. Δεν θα πρέπει να υπάρχει διαχωρισμός παραδείγματος χάρη στις γυναικοκτονίες που σχετίζονται με την προίκα στη Νότια Ασία, με αυτές ως αποτέλεσμα της βίας των συντρόφων τους στην Ευρώπη ή με αυτές γυναικών που κατηγορούνται για «μαγεία» στην Αφρική ή με εκείνες που σχετίζονται με την «τιμή» των γυναικών στη Μέση Ανατολή.

Η πολιτισμική σχετικότητα είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός¹⁵, οι άνθρωποι, δηλαδή, έχουν διαφορετικούς ηθικούς κανόνες και κοινωνικούς θεσμούς ανάλογα με το μέρος στο οποίο διαμένουν. Καθώς, όμως, στις ανωτέρω διαφορές του όρου της γυναικοκτονίας δεν έχουμε ανταγωνιστικές πρακτικές και αντιλήψεις για τη βάση του δικαιώματος για ζωή, θα μπορούσε να θεωρηθεί ανεκτή μία «αδύναμη μορφή πολιτιστικής σχετικότητας» (*weak cultural relativism*). Δηλαδή, πάνω σε μια θεμελιώδη καθολικότητα του βασικού ανθρωπίνου δικαιώματος για ζωή, εισέρχεται η πιθανή ανάγκη για περιορισμένη πολιτιστική παραλλαγή.

¹² Παραδείγματος χάρη, το γεγονός ότι το σώμα του θύματος εκτίθεται σε δημόσιο χώρο.

¹³ Human Rights Council. (2012). *Report of the Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences, Rashida Manjoo*. A/HRC/20/16/Add.4, σελ. 4.

¹⁴ Διεθνής Αμνηστία. (2021). Η δικαιοσύνη σε δίκη: Αποτυχίες των ποινικών ερευνών για γυναικοκτονίες έπειτα από εξαφανίσεις στην Πολιτεία του Μεξικού.

¹⁵ Donnelly, J. (1984). Cultural Relativism and Universal Human Rights. *Human Rights Quarterly*, 6 (4), σελ. 418.

Από το διεθνές και το ευρωπαϊκό στο εθνικό

Σχεδόν πενήντα χρόνια μετά, ο κύριος στόχος της δημιουργίας του όρου ήταν και είναι η προσπάθεια ευαισθητοποίησης για τους βίαιους θανάτους των γυναικών και την απομάκρυνση αυτού του φαινομένου από την ουδετερότητα, ως προς την εμφυλότητα, του όρου της ανθρωποκτονίας¹⁶. Ο όρος έχει δημιουργήσει ένα θεωρητικό και, κυρίως, πολιτικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται τα εγκλήματα αυτά, βάσει των υφιστάμενων μορφών εξουσίας εντός της κοινωνίας που τα καλλιεργούν. Γίνεται προσπάθεια να αντιστραφούν αυτές οι μορφές της πατριαρχικής εξουσίας με τη δημιουργία και τη χρήση του όρου, καθώς όπως είπε η Diana Russel «δεν μπορείς να κινητοποιηθείς ενάντια σε κάτι που ήταν αόρατο μέχρι τώρα»¹⁷. Οι λέξεις, άλλωστε, δίνουν νόημα στον κόσμο, διαμορφώνουν την πραγματικότητα και παράγουν κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές.

Ήδη, πριν από λίγες ημέρες, στην Ευρωβουλή εγκρίθηκε νομοθετική πρωτοβουλία με την οποία ζητήθηκε να ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση όλων των μορφών βίας και διακρίσεων λόγω φύλου (κατά των γυναικών και των κοριτσιών και κατά των ατόμων ΛΟΑΤΚΙ+), εντός και εκτός διαδικτύου. Όπως επισημαίνεται, η Ευρωβουλή καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συμπεριλάβει τη βία λόγω φύλου ως νέο τομέα εγκληματικότητας¹⁸. Επιπλέον, στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, γνωστή ως Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης (2014), υπήρξε η σύσταση στα κράτη να αναγνωρίσουν νομικά τον όρο της γυναικοκτονίας. Ήδη, χώρες όπως το Βέλγιο και η Γαλλία έχουν θεσπίσει επιβαρυντική περίπτωση αυστηρότερες ποινές σε περιπτώσεις γυναικοκτονιών, ενώ στην Ελλάδα δεν διαφαίνεται κάποια αντίστοιχη αλλαγή του Ποινικού Κώδικα (ενώ κρίνεται αναγκαία), καθώς, σύμφωνα με τα λεγόμενα του εν ενεργεία, Υπουργού Δικαιοσύνης, κρίνεται

¹⁶ Corradi C., Marcuello-Servós C., Boira S. & Weil S. (2016). Theories of femicide and their significance for social research. *Curr. Sociol.* 64, σελ. 976.

¹⁷ D. Russell. (2015). Προσωπική επικοινωνία στο Corradi C., Marcuello-Servós C., Boira S. & Weil S. (2016). Theories of femicide and their significance for social research. *Curr. Sociol.* 64, σελ. 976.

¹⁸ Βάσει του άρθρου 83 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ.

επαρκές το υπάρχον πλαίσιο¹⁹. Με αυτήν την άποψη ταυτίζεται και σημαντικό μέρος του νομικού κόσμου, καθώς είναι μεν υπέρ της κοινωνικής χρήσης του όρου, αλλά θεωρεί ότι η γυναικοκτονία συνιστά έμφυλη διάκριση έναντι του νόμου και ως εκ τούτου η ανθρωποκτονία δεν θα πρέπει να διαχωρίζεται βάσει του φύλου.

Την απάντηση στην ανωτέρω άποψη για τη μη-υιοθέτηση του όρου στο ελληνικό νομικό σύστημα δίνει η Μαρίνα Μαροπούλου, χρησιμοποιώντας το γαλλικό

Αν η γυναικοκτονία οριζόταν ως επιβαρυντική περίπτωση, δεν θα μπαίναμε καν στη διερεύνηση ελαφρυντικών, κλείνοντας με αυτόν τον τρόπο το παράθυρο σε όλη την προβληματική συζήτηση περί εγκλημάτων τιμής και πάθους. Ταυτόχρονα, θα καταδεικνυόταν πως η γυναικοκτονία δεν είναι ένα έγκλημα που διαπράχθηκε ξαφνικά από έναν κατά τ' άλλα "φιλήσυχο κύριο". Αυτό θα πρέπει να το τονίζουμε συνεχώς: οι γυναικοκτόνοι ήταν ήδη δράστες ηπιότερων σεξιστικών εγκλημάτων και βίαιων συμπεριφορών.²⁰

Είναι πραγματικά ενθαρρυντικό ότι έχει ξεκινήσει ο δημόσιος διάλογος για την έμφυλη βία και, ιδιαίτερα, για την πιο ακραία της μορφή, τη γυναικοκτονία. Παρατηρώντας τους αριθμούς γυναικοκτονιών των προηγούμενων ετών, φαίνεται ότι το πρόβλημα είναι δομικό και διαχρονικό παγκοσμίως. Στην Ελλάδα, μόλις φέτος-έγινε ευρέως γνωστός ο όρος της γυναικοκτονίας, ο οποίος υφίσταται 45 χρόνια πριν. Ο όρος παρότι χρησιμοποιείται, κυρίως, από κοινωνικούς επιστήμονες, είναι άγνωστος στην ποινική μας νομοθεσία, οπότε πρέπει να εμπλουτίσει το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο και, συγχρόνως, να εδραιωθεί στην κοινωνική συνείδηση.

¹⁹ Τσιάρας, Κ. (2021). *Αυστηροποιούνται οι ποινές για τις αποφυλακίσεις κρατουμένων και σεξουαλικά εγκλήματα: «Μας προβληματίζει το γεγονός ότι το τελευταίο χρονικό διάστημα υπάρχουν πολλές γυναικοκτονίες και αυτό προφανώς έχει να κάνει με μια γενικότερη κοινωνική πίεση που μπορεί να υπήρχε λόγω των προβλημάτων που δημιούργησε το lockdown ή η πανδημία ή μια επιβαρυνμένη ψυχολογία μιας παρατεταμένης περιόδου με πολλά προβλήματα και για την πατρίδα μας αλλά και για όλες τις ευρωπαϊκές χώρες το ζήτημα όμως είναι ότι αυτή τη στιγμή η τιμωρία που υπάρχει για την ανθρωποκτονία είναι η μέγιστη δυνατή. Η ανθρωποκτονία τιμωρείται με ισόβια. Δεν ξέρω ποια μεγαλύτερη ποινή θα μπορούσε να επιβληθεί αν θα μιλούσαμε για γυναικοκτονία. Η ανθρωποκτονία στην όποια της μορφή τιμωρείται με ισόβια, είναι η μεγαλύτερη ποινή άρα δεν υπάρχει χώρος συζήτησης για τα συγκεκριμένα θέματα».*

²⁰ Η Εποχή. (2021). *Η αναγκαία εισαγωγή της γυναικοκτονίας στο νομικό πλαίσιο*

Το παράδειγμα στην αλλαγή του ορισμού για τον βιασμό στη βάση της απουσίας συναίνεσης, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, στις τροποποιήσεις στον Ποινικό Κώδικα το 2019, όταν δηλαδή αλλαγές προήλθαν μέσω της πίεσης και της συμμετοχής στην διαμόρφωση πολιτικής της κοινωνίας των πολιτών, γεννά ελπίδες ότι ο ευρύς δημόσιος διάλογος θα ανοίξει εκ νέου για την υιοθέτηση του όρου «γυναικοκτονία» και στην Ελλάδα. Πέραν, όμως, του νομικού σκέλους της έμφυλης βίας σε όλες τις μορφές της, η κοινωνική αλλαγή για την εξάλειψή της απαιτεί μία διαρκή προσπάθεια κατάρριψης των αναπαραγόμενων έμφυλων στερεοτύπων και αντιμετώπισης των ανισοτήτων (έμφυλων και άλλων). Πόσο μάλλον, σε μια περίοδο γενικευμένης αποσταθεροποίησης της καθημερινότητας, που ανέδειξε τις γυναικοκτονίες με τον χειρότερο δυνατό τρόπο.

Βιβλιογραφία

- Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής & Ισότητας των Φύλων. (2020). *1η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών*.
- Caputi, J. & Russell, D. (1990). *Femicide: Speaking the Unspeakable*, (published in Diana Russell and Jill Radford: *Femicide: The Politics of Woman Killing*, New York 1992).
- Corradi C., Marcuello-Servós C., Boira S. & Weil S. (2016). Theories of femicide and their significance for social research. *Curr. Sociol.* 64, 975–995.
- Donnelly, J. (1984). Cultural Relativism and Universal Human Rights. *Human Rights Quarterly*, 6 (4), 400-419.
- Διεθνής Αμνηστία. (2021). *Η δικαιοσύνη σε δίκη: Αποτυχίες των ποινικών ερευνών για γυναικοκτονίες έπειτα από εξαφανίσεις στην Πολιτεία του Μεξικού*.
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (2021). *Να συμπεριληφθεί η έμφυλη βία ως έγκλημα στο ευρωπαϊκό δίκαιο, ζητά το Κοινοβούλιο*. Retrieved October 2, 2021 from <https://www.europarl.europa.eu/news/el/press-room/20210910IPR11927/na-sumperilifthei-i-emfuli-via-os-egklima-sto-dikaio-tis-ee-zita-to-koinovoulio>
- Ελληνική Αστυνομία. (2020). *Υπηρεσίες Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής βίας, Ετήσια Έκθεση Απολογισμού έργου*.
- Ελληνική Αστυνομία. (2021). *Ανταπόκριση της Ελληνικής Αστυνομίας σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας σε όλη την επικράτεια*. Retrieved September 25, 2021 from http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&lang=%27.%27&perform=view&id=104441&Itemid=2684&lang=
- ΕΝΑ Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών. (2021). *Δελτίο Κοινωνικών Εξελίξεων*. Retrieved September 28, 2021 from <https://www.enainstitute.org>
- Εφημερίδα των Συντακτών. (2021). «Γυναικοκτονία: από το δρόμο ως το νόμο». Retrieved September 26, 2021 from https://www.efsyn.gr/ellada/dikaionomata/269887_gynaikoktonia-apo-dromo-os-nomo-live
- Human Rights Council. (2012). *Report of the Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences, Rashida Manjoo*. A/HRC/20/16/Add.4, 1-13.

- Η Εποχή. (2021). Η αναγκαία εισαγωγή της γυναικοκτονίας στο νομικό πλαίσιο
Retrieved October 5, 2021 from <https://www.epohi.gr/article/40649/h-anagkaia-eisagogh-ths-gynaikoktonias-sto-nomiko-plaisio>
- Μαροπούλου, Μ. (2021). *Γυναικοκτονία: Όρια και όροι αποδοχής ενός νέου νομικού όρου*. Retrieved October 2, 2021 from <https://diotima.org.gr>
- Russell, D. (2012). *Defining femicide*. Introductory speech presented to the United Nations Symposium on Femicide.
- Russell, D. & Harmes, R. (2001). *Femicide in Global Perspective*. New York and London: Teachers College Press.
- Stout, K. (1992). Intimate Femicide: An Ecological Analysis. *The Journal of Sociology & Social Welfare*, 19 (3).
- World Economic Forum. (2021). *Global Gender Gap Report 2021*.

ΕΝΑ

**Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών**

ΕΝΑ Ινστιτούτο
Εναλλακτικών Πολιτικών
Ζαλοκώστα 8, 106 71 Αθήνα,
+30 210 364 7912

info@enainstitute.org
www.enainstitute.org

** Η παρούσα δημοσίευση εκφράζει τις απόψεις
του συγγραφέα και δεν εκφράζει απαραίτητα ή
και στο σύνολό της το ΕΝΑ*